

ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

The Needs Assessment Academic Administration in Special Education Service Centers under Office of Special Education Administration

ธมนวรรณ แดงทองดี¹, สุภัชฌา ศรีเอี่ยม² และ ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ปทุมธานี, ประเทศไทย

Thamonwan Dangthongdee¹, Supatcha Sriiam² and Chanchai Wongsirasawat³

^{1,2,3}Valaya Alongkorn Rajabhat University, Pathum Thani, Thailand

✉: thamonwan.noon14@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 22 February 2025; Revised: 21 March 2025; Accepted: 26 March 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 322 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการกำหนดตัวอย่างของยามาเน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์ PNI modified ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.63) ระดับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.62) 2) การประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ลำดับความต้องการจำเป็น เรียงตามลำดับ คือ งานส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรวม งานส่งเสริม สนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัว และชุมชน งานทะเบียนนักเรียน วัดผลและประเมินผล ส่งต่อ งานบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อม และงานสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การบริหารงานวิชาการ, หน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the current level and the desired level of academic administration of special education center service units, Office of Special Education Administration, and 2) to study the needs of academic administration in special education service centers under office of special education administration. The samples used in the research were 322 teachers of special education centers, Office of Special Education Administration, the sample size was determined by Yamane's sampling formula. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire with a reliability value of 0.99. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and PNI modified. The research results found that 1) the current level of academic administration in special education service centers under office of special education administration Overall, it was at a high level for all 5 items ($\bar{x}$ = 4.23, S.D. = 0.63). Desirable level of academic administration in special education service centers under office of special education administration Overall, it was at a high level ($\bar{x}$ = 4.38, S.D. = 0.62). 2) Assessment of the needs of academic administration in special education service centers under office of special education administration, the order of needs are as follows: inclusive education, community-based rehabilitation, student registration measurement and evaluation transitional services, early intervention and facilities, media, services, and other educational assistance.

Keyword: Needs assessment, Academic Administration, Special Education Service Centers

1. บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนา กำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 8 และมาตรา 9 ได้กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้มีเอกภาพ ด้านนโยบายและความหลากหลายในการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา โดยให้มีการส่งเสริมการจัดการศึกษาที่หลากหลาย รวมทั้งยึดหลักการมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่ายการปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐและเอกชน และ มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการ ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 กล่าวถึง สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาไว้ในมาตรา 5 คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา ดังนี้ ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรก

เกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เลือกรับบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้นได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลแต่ละประเภทและบุคคลสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพต้องอาศัยการบริหารงานในสถานศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการซึ่งถือเป็นงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยตรงต่อผู้เรียน เป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา และมีความสำคัญอย่างยิ่ง คุณภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะบรรลุเป้าหมายได้เมื่อการบริหารงานวิชาการมีความเข้มแข็ง ประสบผลสำเร็จและจัดได้ตามมาตรฐานการศึกษา กล่าวได้ว่าการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาต้องทราบและเข้าใจจุดประสงค์ ขอบข่าย ความสำคัญของงานวิชาการ และมีความรอบรู้ในด้านการบริหารมีศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงาน ติดตาม ดูแล เพื่อให้ภาระงานต่าง ๆ ดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อยสอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2570) ยุทธศาสตร์ที่ 1 จัดการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การศึกษาให้แก่คนพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบ และยุทธศาสตร์ที่ 6 ปรับรูปแบบการทำงาน สร้างความเข้าใจระหว่างหน่วยงาน และบูรณาการความร่วมมือเพื่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้มีประสิทธิภาพ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมียุทธศาสตร์และจุดเน้นในการการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส และการฝึกอบรมเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาสสามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สามารถประกอบอาชีพและพึ่งตนเองได้ตามศักยภาพ การพัฒนาครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องคนพิการและผู้ด้อยโอกาส สามารถบริหารจัดการ บริหารหลักสูตรและวางแผนการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การผลิต พัฒนาระบบสื่อเทคโนโลยีการศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการให้ทั่วถึง เพียงพอและเหมาะสมตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล และการประสานเครือข่ายการทำงานระหว่างหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งการระดมทรัพยากรในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2561) นำไปสู่การกำหนดบทบาทของศูนย์การศึกษาพิเศษ ดังนี้ บทบาทที่ 1 จัดและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : E1) และเตรียมความพร้อมของคนพิการ เพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเรียนร่วม โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น บทบาทที่ 2 พัฒนา และฝึกอบรมผู้ดูแลคนพิการ บุคลากรที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ บทบาทที่ 3 จัดระบบและส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใด

ทางการศึกษาสำหรับคนพิการ บทบาทที่ 4 จัดระบบบริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับคนพิการ (Transitional Services) บทบาทที่ 5 ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน ด้วยกระบวนการทางการศึกษา บทบาทที่ 6 เป็นศูนย์ข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ บทบาทที่ 7 จัดระบบสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม และประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในจังหวัด และบทบาทที่ 8 ภาระหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2561)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีจำนวน 77 แห่ง มีหน่วยบริการทั้งหมด 653 แห่ง หน่วยบริการถูกจัดตั้งเพื่อให้เด็กพิการในชุมชนได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม สามารถเข้าถึงการรับบริการทางการศึกษาได้สะดวก รวดเร็ว ทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่ต้องเดินทางมารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา หรือศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด รวมทั้งเปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2559) ได้กำหนดการปฏิบัติงานตามโครงสร้างการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยกำหนดให้งานวิชาการมีขอบข่าย ดังนี้ 1) งานบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อม 2) งานส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรวม 3) งานส่งเสริม สนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน 4) งานทะเบียนนักเรียน วัดผลและประเมินผล ส่งต่อ 5) งานสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (ตามกฎหมายกระทรวง) (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2561)

จากสภาพปัญหาในปี พ.ศ. 2566 พบว่าจำนวนหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษไม่ครอบคลุมทุกอำเภอในประเทศไทย การปฏิบัติงานขาดการวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นเฉพาะบุคคล ระหว่างครู ผู้ปกครอง ทีมนักสหวิชาชีพ และชุมชน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษายังขาดประสบการณ์ทางด้านการบริหารจัดการหน่วยบริการ โดยเฉพาะงานวิชาการ ส่งผลให้การดำเนินงานของหน่วยบริการไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร (ชูศักดิ์ ศิริเชยงพิน, 2564) ได้แก่ งานบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อม งานส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรวม งานส่งเสริม สนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน งานทะเบียนนักเรียน วัดผลและประเมินผล ส่งต่อ งานสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (ตามกฎหมายกระทรวง)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้มาเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จาก 77 ศูนย์การศึกษาพิเศษ รวมทั้งหมด 4,067 คน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 322 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการกำหนดตัวอย่างของยามาเน (Yamane, 1973) และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยนำจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ มาแบ่งสัดส่วนโดยจำแนกตามกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา 12 กลุ่มเครือข่าย เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา แล้วจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยวิธีการจับสลาก (Lottery method) โดยจับสลาก กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาละ 1 แห่ง แล้วจึงเก็บข้อมูลจากสถานศึกษาที่จับสลากได้ จนได้ข้อมูลครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบประเมินชนิดตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ทั้งนี้ แบบประเมินความต้องการจำเป็นได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.50 – 1.00 และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินทั้งฉบับ พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.99 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์ PNI modified

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประสานงานกับงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อขอหนังสือเกี่ยวกับการขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 322 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 การประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น Modified Priority Index ($PNI_{modified}$) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558) และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ

4. ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 69.90 ส่วนใหญ่อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 54.00 ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 84.80 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 49.70 และส่วนใหญ่เป็นข้าราชการครู มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 80.10

2. ระดับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าในภาพรวมและรายข้อทุกข้อของสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยมากกว่าสภาพปัจจุบัน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ระดับสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.63) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งานสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.67) รองลงมาคือ งานทะเบียนนักเรียน วัดผลและประเมินผล ส่งต่อ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.68) งานบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อม ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.67) งานส่งเสริม สนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.67) และงานส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรวม ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

2.2 ระดับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.62) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งานสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ($\bar{x}$ = 4.44, S.D. = 0.64) รองลงมาคือ งานทะเบียนนักเรียน วัดผลและประเมินผล ส่งต่อ ($\bar{x}$ = 4.41, S.D. = 0.66) งานบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และเตรียมความพร้อม ($\bar{x}$ = 4.38, S.D. = 0.67) งานส่งเสริม สนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน ($\bar{x}$ = 4.36, S.D. = 0.67) และงานส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรวม ($\bar{x}$ = 4.33, S.D. = 0.66) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมและรายข้อ

การบริหารงานวิชาการหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ	N = 322					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. งานบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อม	4.28	0.67	มาก	4.38	0.67	มาก
2. งานส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรวม	4.05	0.73	มาก	4.33	0.66	มาก
3. งานส่งเสริม สนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน	4.19	0.67	มาก	4.36	0.67	มาก
4. งานทะเบียนนักเรียน วัดผลและประเมินผล ส่งต่อ	4.30	0.68	มาก	4.41	0.66	มาก
5. งานสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา	4.35	0.67	มาก	4.44	0.64	มาก
รวม	4.23	0.63	มาก	4.38	0.62	มาก

3. การประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3.1 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น เรียงตามลำดับ คือ งานส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรวม (PNImodified = 0.07) งานส่งเสริม สนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน (PNImodified = 0.04) งานทะเบียนนักเรียน วัดผลและประเมินผล ส่งต่อ (PNImodified = 0.03) งานบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และเตรียมความพร้อม (PNImodified = 0.02) และงานสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความ

ช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (PNI_{modified} = 0.01) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การบริหารงานวิชาการหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	ความต้องการจำเป็น	
	D	I	PNI _{modified}	ลำดับที่
1. งานบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อม	4.28	4.38	0.02	4
2. งานส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรวม	4.05	4.33	0.07	1
3. งานส่งเสริม สนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน	4.19	4.36	0.04	2
4. งานทะเบียนนักเรียน วัดผลและประเมินผล ส่งต่อ	4.30	4.41	0.03	3
5. งานสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา	4.35	4.44	0.02	4

5. อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน แต่มีประสบการณ์น้อย จึงยังมีความรู้ความเข้าใจในงานที่ยังไม่ครอบคลุม สอดคล้องกับวราภรณ์ จิตชาญวิชัย (2565) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามทัศนะของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคใต้ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีทัศนะต่อการบริหารงานวิชาการที่ต่ำกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี และสอดคล้องกับชูศักดิ์ ศิริเชยพิณ (2564) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 3 ปี ยังมีประสบการณ์น้อย จึงต้องมีความรู้ความเข้าใจ และหมั่นเรียนรู้ในงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้การบริหารงานวิชาการเป็นไปอย่างเรียบร้อย

2. ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น ที่ต้องการพัฒนามากที่สุด 3 ลำดับ คือ 1.งานส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรวม 2.งานส่งเสริม สนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน 3.งานทะเบียนนักเรียน วัดผลและประเมินผล ส่งต่อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนของศูนย์การศึกษาพิเศษให้ความสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน และ

ภาคีเครือข่าย เพื่อให้การพัฒนาศักยภาพนักเรียนในด้านการจัดการเรียนรวม และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทั้งนี้ศูนย์การศึกษาพิเศษควรมีการสนับสนุนการดำเนินงานแบบวงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) ซึ่งจะเป็นการพัฒนาการดำเนินงานการจัดการเรียนรวม และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน โดยการวางแผน กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย สร้างองค์ความรู้ และเจตคติที่ดีในการให้บริการฟื้นฟูคนพิการ สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566-2570) ได้แก่ พันธกิจที่ 1 ส่งเสริมคนพิการทุกคนให้ได้รับการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ ด้วยรูปแบบที่หลากหลายและมีคุณภาพ และพันธกิจที่ 4 ส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้คล่องตัว มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายเดียวกัน ยุทธศาสตร์การพัฒนา คือยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมให้คนพิการเข้าเรียนรวมโรงเรียนทั่วไปอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและปลอดภัย และยุทธศาสตร์ที่ 6 ปรับรูปแบบการทำงาน สร้างความเข้าใจระหว่างหน่วยงาน และบูรณาการความร่วมมือเพื่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับปรัชญา ภัทรพนาสกุล (2566) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ความต้องการจำเป็นอันดับแรกของการบริหารหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอยุธยา คือ การสร้างเครือข่ายในชุมชน โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้น สร้างเครือข่ายของผู้ปกครองและชุมชน ร่วมกับนักสหวิชาชีพในการพัฒนานักเรียน อบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะเบื้องต้นในการดูแลนักเรียน

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถานศึกษาควรพัฒนาระบบและกลไกติดตาม ตรวจสอบกระบวนการจัดการเรียนรวม ในด้านการกำหนดปฏิทิน การปฏิบัติงาน ร่วมกับสถานศึกษาที่จัดการเรียนรวม รวมถึงประสานงาน พัฒนาองค์ความรู้ให้กับบุคลากรในสถานศึกษาที่จัดการเรียนรวม เพื่อให้การจัดการเรียนรวมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2. สถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในด้านการให้บริการสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับผู้เรียนที่รับบริการทั้งหน่วยบริการและที่บ้าน เพื่อให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2. ควรพัฒนากลยุทธ์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ให้ครอบคลุมครบทุกด้าน

3. ควรศึกษากระบวนการบริหารงานวิชาการที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนในหน่วย

บริการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *แผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (พ.ศ. 2566–2570) ฉบับที่ 4*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

ช่อทิพย์ มงคลธวัช และ นิรดา เวชญาลักษณ์. (2565). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *Journal of Modern Learning Development*, 7(5).

ชูศักดิ์ ศิริเชียงใหม่. (2564). สภาพการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 15(1).

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ภัชญณัญ ภัทรพนาสกุล. (2566). แนวทางการบริหารหน่วยบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 8(3).

ราชกิจจานุเบกษา. (2551). *พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551*.

ราชกิจจานุเบกษา. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*.

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*.

วรภรณ์ จิตชาญวิชัย. (2565). การบริหารงานวิชาการตามทัศนะของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคใต้ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(3).

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2559). *คู่มือการปฏิบัติงานหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ*.

กรุงเทพฯ: ธรรมรักษ์การพิมพ์.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2561). *คู่มือการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพฯ: ธรรมรักษ์การพิมพ์.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: ธรรมรักษ์การพิมพ์.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row.